

7/13503 GK 10

KUTUPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLI
Tarih: 22/01/2020
Sayı: -120.07-E.0000060521
II I I I I I I I I I I I I I I I I

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.37639
Konu : Soru Önergeleri (7/13503)

22.01.2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 10.07.2019 tarihli ve 43452547-120.07-493401 sayılı yazısı.
b) Cumhurbaşkanı Yardımcılığının 22.07.2019 tarihli ve 48360949-610-E.121245 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazı ile Cumhurbaşkanı Yardımcılığına gönderilen ve ilgi (b)'de kayıtlı yazı ile Cumhurbaşkanı Yardımcılığından Bakanlığımıza gönderilen yazı ekinde yer alan İzmir Milletvekili Sayın Murat ÇEPNİ'ye ait 7/13503 esas nolu soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/13503) (3 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Bilgi:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhurbaşkanı Yardımcılığına

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : DMBYMOZZ Evrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ve-orman-bakanligi-ebys>

Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No: 161 06800 Çankaya /

ANKARA

Tel: (0312) 287 33 60

www.tarimorman.gov.tr

Bilgi için: Tülin DURAK

Mali Hizmetler Uzmanı

Telefon No: (312) 258 85 97

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN MURAT ÇEPNİ'YE AİT 7/13503 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Ilısu Barajı ve HES Projesine dair inşaat faaliyetleri tamamlanmış olup ilk etapta 10 Haziran 2019 tarihinde su tutulması planlanmıştır. Ancak söz konusu tarihin Ramazan Bayramının hemen sonrasına denk gelmesi, vatandaşların bu süreç zarfında yeni yerleşim yerlerindeki konutlarına taşınamamış olmaları sebebiyle mağduriyet verilmemesi adına su tutma tarihi ertelenmiştir.

Ilısu Barajı ve HES Projesinde su tutma öncesi gerekli çalışmalar tamamlanmış ve 19 Temmuz 2019 tarihinde 3 No.lu Derivasyon Tünelinin (DT- 3) batardo kapakları da kapatılarak su tutma işlemine başlanılmıştır.

Su Tutma Programı çerçevesinde, membada devam eden faaliyetler ve can suyu olarak mansaba bırakılması gereken su miktarı da dikkate alınarak dipsavak işletilmekte ve su tutma işlemine devam edilmektedir. Bu bağlamda söz konusu işlerin tamamlanması durumunda barajdaki su seviyesinin kısa sürede Hasankeyf'e ulaşacağı öngörülmektedir.

Ilısu Barajı ve HES Projesi yeniden yerleşim çalışmaları kapsamında, Hasankeyf İlçe Merkezinde hak sahibi olarak belirlenen 729 aileden 698 hak sahibinin konutlarının belirlenmesi amacıyla 02.04.2019 tarihinde Batman Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünce kura çekim işlemleri tamamlanmış olup, vatandaşlar yeni yerlerine taşınmıştır. Vatandaşların yeni yerlerine taşınma işlemlerinde Genel Müdürlüğümüzce gerekli destek sağlanmaktadır. İçmesuyu, kanalizasyon, elektrik gibi altyapı imalatları TOKİ Başkanlığınca yapılmakta olup, günümüz itibari ile vatandaşların altyapı ihtiyaçlarında herhangi bir aksama yaşanmamaktadır. İnşa edilen konut, sosyal donatı ve komu binalarında vatandaşlarca, Genel Müdürlüğümüzce ve ilgili kurumlarca tespit edilen eksik ve kusurlu imalatlar TOKİ Başkanlığı tarafından giderilerek vatandaş ve ilgililere teslim edilmektedir.

Nihai su tutma işleminin akabinde gelecek akım değerlerine, su tutma programına ve barajdan mansaba bırakılacak su miktarına bağlı olarak su kotunun enerji su alma yapısına ulaşması ve sonrasında yapılacak testler sonunda santralde elektrik üretilecektir.

Ilısu Projesi ile yılda ortalama 4.12 Milyar kWh enerji üretilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda ortalama olarak günde 11.3 Milyon kWh, saatte ise 470 Bin kWh elektrik enerjisi üretilebilecektir.

Barajların mühendislik hesapları, üzerinde inşa edildikleri akarsuların 50 yıl boyunca getireceği öngörülen sediment miktarı esas alınarak yapılmaktadır. Ekonomik ömürleri bu yaklaşımla teorik olarak 50 yıl olarak kabul edilmektedir.

Ancak geçmişte inşa edilen barajların fiili ekonomik ömürleri, baraj mühendisliği alanındaki ilerlemeler, baraj inşaatı ve rehabilitasyonuna ilişkin teknik gelişmeler, hidrolojik gözlemler vb. de dikkate alındığında, 7.6 milyar m³ aktif depolama hacmine sahip, gövde hacmi bakımında da önyüzü beton kaplı kaya dolgu barajlar içerisinde dünyanın en büyük barajı olacak Ilısu Barajı ve HES Projesinin bu özellikleri sayesinde çok daha uzun yıllar (100 — 150 yıl) Ülkemize hizmet edeceği düşünülmektedir.

Dolayısıyla Ilısu Barajının, uzun yıllar hizmet ettikten sonra kaldırılması gibi bir gereksinim

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

günümüz itibariyle gerçekçi olmadığından buna dair bir planlamanın yapılması da mümkün değildir. Kaldı ki Ülkemizde ve Dünyada da pek çok örnekleri görülebileceği üzere işletme ömürlerini tamamlasa da pek çok baraj yapılan rehabilitasyonlar ile hizmetlerine devam edebilmektedir.

Kültürel mirasımızın korunmasına yönelik tüm faaliyetler, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun halen yürürlükte olan “36 Sayılı Baraj Alanlarından Etkilenen Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması” hususundaki ilke kararı gereğince, Bilim Komisyonlarının görüşleri doğrultusunda ve Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun Kararları esas alınarak yürütülmektedir. Söz konusu işlere dair proje çalışmaları da dahil olmak üzere tüm faaliyetlerde ulusal ve uluslararası uzman akademisyenler görev almaktadır. Bu kapsamda kültür varlıklarının korunmasının sağlanarak gelecek kuşaklara aktarılması için gerekli çalışmalar uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

Ilisu Barajı ve HES Projesi kapsamında, Hasankeyf Yukarı Şehirdeki İç Kale Bölgesi ve Darphane Bölgesinin korunması ve bu alandaki kültürel mirasımızın gelecek nesillere aktarılması maksadıyla, Yukarı Şehir ve Darphane Kayalığı ve diğer falezlerin stabilitesinin, baraj rezervuarında

su tutulması akabinde kaya yapıları nedeniyle sudan etkileneceği öngörülerek söz konusu alanlara temel teşkil eden kayalıkların jeolojik ve jeoteknik bakımdan korunması ve güçlendirilmesine yönelik proje çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmalar neticesinde Şaab, Saha, Dicle ve Dere Vadilerinde inşa edilecek güçlendirme dolgusu ve mağaraların doldurulması ile Yukarı Şehir ve Darphane Bölgesinin sudan etkilenmesinin önlenmesi planlanmıştır.

Konu ile ilgili olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan alınan cevabi görüş aşağıda yer almaktadır;

Hasankeyf’te sudan doğrudan ya da kısmen etkilenen tek yapı ölçeğinde tescilli Zeynel Bey Türbesi, Artuklu Hamamı, İmam Abdullah Zaviyesi, Orta Kapı, Süleyman Han Cami, Koç Cami, Kızlar (Eyyubi) Cami, Yamaç Külliyesi, Er-Rızk Cami ve Artuklu Köprüsü olmak üzere toplam 10 adet anıt eser bulunmaktadır.

Söz konusu anıt eserlerin korunmasına yönelik çalışmalar; Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun 10.04.2012 tarihli ve 36 sayılı İlke Kararı ile oluşturulan Bilim Komisyonu görüşleri, Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü’nce oluşturulan Bilim Komitesi görüşleri ve Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun kararları doğrultusunda yürütülmektedir.

10 Adet Anıt Eserin Korunmasına Yönelik Yürütülen Çalışmalar: Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun "Karayolları Güzergahı Üzerinde Yer Alan Mimari ve Tarihi Değeri Bulunan Köprülerin Tadilat, Tamirat ve Esaslı Onarımları"na ilişkin 716 sayılı Karara göre Artuklu Köprüsü’nün yerinde korunmasına yönelik çalışmalar Karayolları Genel Müdürlüğü’nce gerçekleştirilmiştir.

Ilisu Barajından etkilenecek Hasankeyf İlçesindeki diğer 9 anıt eserin korunması ve kurtarılmasına ilişkin çalışmaların ihaleleri, 2012/10 sayılı Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde DSİ Genel Müdürlüğü’nce gerçekleştirilmekte ve yapı denetimi DSİ ve ilgili

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

uzmanlar tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda;

- Zeynel Bey Türbesi, Artuklu Hamamı, İmam Abdullah Zaviyesi, Orta Kapı ve Kızlar (Eyyubi) Cami yapıları bütüncül olarak taşınmıştır.
- Süleyman Han Cami ve Koç Cami'sinin mimari unsurları taşınmış ve ana yapıların yerinde su altında korunması için gerekli çalışmalar tamamlanmıştır.
- Sudan kısmen etkilenecek Yamaç Külliyesi'nin yerinde korunması ve sudan etkilenmesini azaltacak önlemler alınması tamamlanmıştır.
- Özgün tüm unsurlarının taşınması planlanan Er-Rızk Cami'ne ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Siirt İlinde Gerçekleştirilen Belgeleme Çalışması Tamamlanan Yapılar: Siirt İlinde su altında kalacak olan Kırmızı Han, Gerra Han, Çemişevki Han, Değirmen I, Değirmen II ve Mağaralar ile su altında kalmayacak Seyfettin Kalesi olmak üzere 7 varlığın belgeleme çalışması tamamlanmıştır.

Ülkemizdeki turizm faaliyetlerine yönelik olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı görev, yetki ve sorumlulukları kapsamında üretilen istatistiklerden İl ve İlçe bazında üretilen konaklama istatistikleri, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ve ilgili mevzuatı uyarınca Bakanlığımız tarafından adına Kısmi Turizm İşletmesi Belgesi veya Turizm İşletmesi Belgesi düzenlenen konaklama tesisleri ile ilgili Belediyesinden belge alan konaklama tesislerinden temin edilen konaklama verilerine göre üretilmektedir. Ancak, Batman İli, Hasankeyf İlçesinde, Bakanlığımız tarafından adına Kısmi Turizm İşletmesi Belgesi veya Turizm İşletmesi Belgesi düzenlenen konaklama tesisi veya ilgili Belediyesinden belge alan konaklama tesisi bulunmadığından; bu İlçemize gelen yerli ve yabancı turist sayılarına ilişkin istatistiki veri üretilmemektedir. Açıklanan sebeplerle de, soru önergesinde sorulan; Batman İli, Hasankeyf İlçesine 2006 yılından beri gelen turist sayısı ile yıllara göre yerli ve yabancı turist sayısı konusunda bilgi verilmesi mümkün olamamıştır.

Anıt Eserlerin Taşınması ve Korunması Çalışmaları kapsamında Arkeoparka taşınan yapılarda herhangi bir zarar söz konusu olmamış olup çalışmalar yeni Arkeopark alanında devam etmektedir. Anıt Eserlerin Taşınması ve Korunması Çalışmaları kapsamında, taşınması yapılmakta olan 6 yapı taşınmış olup El Rızk Camiinin taşınma çalışmaları devam etmektedir. Taşınması mümkün olmayan 4 yapı (Artuklu Köprüsü- Yamaç Külliyesi-Koç Camii ve Mardinike Külliyesi) mevcut yerlerinde koruma altına alınmıştır.

Batman Müzesinin 2010 yılında açılmasından dolayı, Hasankeyf ören yerine ait 2010 yılından önceki ziyaretçi sayısına ilişkin veriler bilinmemektedir. 2011 yılında 67626 kişi, 2012 yılında ise 42795 yerli ve yabancı turist Hasankeyf ören yerini ziyaret etmiştir. Ancak Hasankeyf kale kapısının güneyinde bulunan kaya kütlelerinin düşmesi nedeniyle can ve mal güvenliği riskinden dolayı 24.08.2012 tarihinde Hasankeyf ören yerine giriş çıkışlar ziyarete tamamen kapatıldığından dolayı 2013- 2019 arasındaki yıllara ait ziyaretçi girişi olmadığından herhangi bir istatistik çalışması bulunmamaktadır.

Hasankeyf İlçesinde bulunan ve taşınması mümkün olmayan yapılar grubundan Mağaralar ve Hasankeyf Kalesi, doldurma (Enjeksiyon çalışması) ve set yükselme çalışmaları ile koruma altına alınmaktadır. Yapılan çalışmalar Ilısu Barajı ve HES Projesi Bilim Komisyonu tarafından incelenmiş olup Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun Kararları doğrultusunda çalışmalar yürütülmektedir.